

# Een rolmodel voor de krijgswetenschap

## Met Clausewitz's, 'wonderliche Dreifaltigkeit' als inspiratie

De 'wonderliche Dreifaltigkeit' is één van de beroemdste en meest bekritiseerde ideeën van Carl von Clausewitz. Er zijn veel boeken over deze theorie geschreven en in bijna elk conflict is 'Vom Kriege' aangehaald om de overwinning dan wel de nederlaag te verklaren. Er zijn daarnaast verschillende interpretaties van de theorie en in één daarvan is mij iets opgevallen. Aan de hand hiervan ben ik op een eigen model gekomen.

J.A. Heijkoop\*

In dit artikel zal ik allereerst de 'wonderliche Dreifaltigkeit' kort uitleggen. Daarna bespreek ik een interpretatie en de manier waarop deze tot mijn inzicht leidde. Vervolgens leg ik mijn model verder uit en licht het toe aan de hand van enkele casestudies. Ik rond af met een conclusie.

Voor dit artikel heb ik de Engelse vertaling van Michael Howard and Peter Paret uit 1976 gebruikt. Omdat ik de door hem gebruikte vertaling 'paradoxical trinity' minder geslaagd vind, blijf ik de oorspronkelijke 'wonderliche Dreifaltigkeit' gebruiken.

### De 'wonderliche Dreifaltigkeit'

Carl von Clausewitz legt deze 'wonderliche Dreifaltigkeit' in het eerste boek van *Vom Kriege*

uit. In boek 1 hoofdstuk 1 staat: 'As a total phenomenon its dominant tendencies always make war a paradoxical trinity – composed of primordial violence, hatred, and enmity, which are to be regarded as a blind natural force, of the play of chance and probability within which the creative spirit is free to roam; and of its element of subordination, as an instrument of policy, which makes it subject to reason alone'.<sup>1</sup>

Clausewitz stelt dus dat er drie tendensen zijn in een gewapend conflict. *Primordial violence, hatred and enmity*<sup>2</sup>, *Chance and probability*, en *Instrument of policy*. Deze zijn volgens hem altijd in een gewapend conflict aanwezig. Hij gaat verder met: 'The first of these three aspects mainly concerns the people; the second the commander and his army; the third the government'.<sup>3</sup> Clausewitz verbindt dus passions met het volk, chance and probability met de commandant en zijn leger, en *instrument of policy* met de regering.

In boek 8 hoofdstuk 3B gaat Clausewitz verder in op de 'wonderliche Dreifaltigkeit'. Hij doet dit in een verhandeling over de veranderende

\* De auteur zit in het examenjaar van het tweetalig vwo op het lyceum Oudehoven te Gorinchem. Hij bedankt MIM T. Reesink, drs. P.C.J. Neuteboom en drs. P. Donker voor hun begeleiding tijdens het schrijven van dit artikel.

1 Carl von Clausewitz, *On War*, trans. door Michael Howard and Peter Paret (Princeton, Princeton University Press, 1976) 89

2 Even verderop in dezelfde passage refereert Clausewitz met de term *passions* naar *primordial violence, hatred, en enmity*. Ik zal zelf dan ook *passions* gebruiken om naar *primordial violence, hatred, en enmity* te refereren.

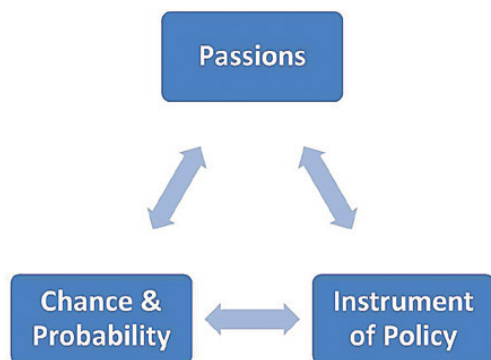
3 Carl von Clausewitz, op. cit., 89.

methodes en doelen in oorlogen. Volgens hem speelde het volk in de kleine staten uit de klassieke oudheid en de feodale staten van de middeleeuwen een prominente rol. Bij de Tartaren concludeert hij zelfs dat het volk en de krijgsmacht één waren.<sup>4</sup>

### De rol van het volk

Over de sterk gecentraliseerde staten die ontstonden na de vrede van Westfalen in 1648 stelt Clausewitz echter dat de rol van het volk slechts indirect was. De omvang van de krijgsmacht en de gestelde doelen werden immers vooral bepaald door de schatkist.<sup>5</sup> De Franse revolutie zorgde voor een hernieuwde rol van het volk in oorlogen, met name door de invoering van de dienstplicht. Dan schrijft hij, opvallend genoeg: *'Will this always be the case in future?'*

Het is dus voor Clausewitz geen gegeven dat het volk ook in de toekomst een belangrijke rol zal blijven spelen, zoals tijdens de revolutionaire oorlogen.<sup>6</sup> Wat uit dit hoofdstuk blijkt, is dat het voor Clausewitz niet altijd zeker was of het volk altijd aan een conflict deelnam. In sommige situaties of tijden is dit wel het geval en in andere bijna niet. Clausewitz beschouwde de verbinding tussen *passions – chance and probability – instrument of policy en people – commander and his army – government* dus niet als absoluut. Het woord *mainly* in de eerder geciteerde passage benadrukt dit.



Figuur 1 De drie tendensen die volgens Clausewitz de 'wonderlijke Dreifaltigkeit' vormen



FOTO NIMH

Voor Clausewitz was het geen gegeven dat het volk in de toekomst een belangrijke rol zou blijven spelen, zoals tijdens de revolutionaire oorlogen

### Veronderstellingen

Thomas Waldman, een onderzoeker aan de universiteit van York, heeft recent een boek gepubliceerd over de 'wonderlijke Dreifaltigheid'. Volgens Waldman liggen er drie veronderstellingen ten grondslag aan de drie-eenheid. De eerste is dat oorlog een menselijke, maatschappelijke activiteit is.<sup>7</sup> De tweede is dat oorlog als een duel moet worden gezien, waar minimaal twee 'mensen' voor nodig zijn.<sup>8</sup> De derde houdt in dat het gevecht in een oorlog centraal staat.<sup>9</sup>

Volgens Waldman volgt uit de tweede veronderstelling dat de 'wonderlijke Dreifaltigheid' slechts één van de oorlogvoerende partijen weergeeft, en niet allebei.<sup>10</sup> Hij ziet de drie

4 Carl von Clausewitz, op. cit., 589.

5 Carl von Clausewitz, op. cit., 590.

6 Carl von Clausewitz, op. cit., 593.

7 Thomas Waldman, *War, Clausewitz and the Trinity* (Farnham, Ashgate Publishing Limited, 2013) 7.

8 Thomas Waldman, op. cit., 8.

9 Thomas Waldman, op. cit., 9.

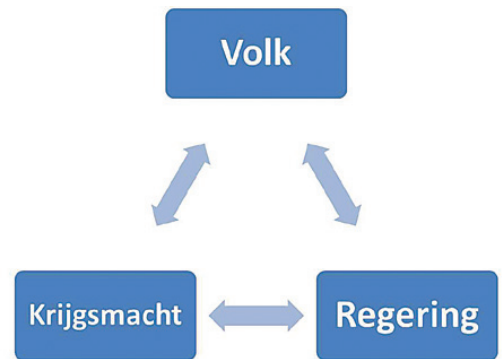
10 Thomas Waldman, op. cit., 143.

tendensen – *passions, probability and chance en instrument of policy* – als het primaire niveau van de wonderlijke Drievuldigheid. Deze worden dan op het secundaire niveau verbonden aan *the people, the commander and his army en the government*.<sup>11</sup> Het derde niveau noemt Waldman ‘context’.<sup>12</sup>

De vorm van de groepen op het tweede niveau is volgens Waldman onderhevig aan verandering. De reden hiervoor is dat de context waarin gewapende conflicten plaatsvinden, ook continu verandert.<sup>13</sup> Zo kan het dus zijn dat ook guerrillagroeperingen een element in hun organisatie hebben waarin de tendens *passions* veel voorkomt, terwijl zij geen volk – krijgsmacht – regering verdeling kennen.<sup>14</sup> Volgens Waldman is de ‘wonderlijke Drievuldigheid’ niet achterhaald omdat elk land of groepering in een conflict met de tendensen te maken heeft, alleen waar de tendensen aan worden verbonden kan veranderen.

#### Foute interpretatie

Waldman laat ook zien dat Clausewitz nooit een absolute drie-eenheid van volk – krijgsmacht – regering voor ogen had. Die drie groepen zijn daarentegen een illustratie van de drie tendensen *passions, chance and probability*, en *instrument of policy*.<sup>15</sup> Toch is de volk – krijgsmacht – regering drie-eenheid meerdere malen als model op zichzelf gebruikt. De oorzaak hiervan zou volgens Waldman kunnen liggen in het invloedrijke boek *On Strategy: The Vietnam War in Context* van Harry Summers. Hierin verklaarde Summers aan de hand van deze drie-eenheid de nederlaag van de Amerikanen tijdens de Vietnamoorlog.



Figuur 2 Het op zichzelf staande model volk – krijgsmacht – regering

De Amerikaanse bevolking steunde niet langer de oorlog, waardoor de Verenigde Staten zich gedwongen zag vrede te sluiten.<sup>16</sup> Deze interpretatie van de ‘wonderlijke Drievuldigheid’ is later veelvuldig overgenomen door andere academici.<sup>17</sup>

#### Kritiek op het model

Dit op zichzelf staande model van volk – krijgsmacht – regering is vervolgens bekritiseerd. Twee bekende critici zijn Martin van Creveld en generaal b.d. Rupert Smith. Van Creveld stelt in zijn *Transformation of War* dat de drie-eenheid volk – krijgsmacht – regering alleen van toepassing is in conflicten tussen staten. Guerrillagroeperingen en *insurgents* kennen volgens hem geen organisatiestructuur die lijkt op een moderne staat met een volk, een krijgsmacht en een regering. Ze worden ook niet door hun ‘statelijke’ tegenstanders als gelijkwaardige staat erkend. Westerse krijgsmachten hebben volgens hem daarentegen wel de manier van oorlogvoering voor statelijke conflicten tegen guerrilla’s en *insurgents* gebruikt. Dit zou volgens Van Creveld de vele nederlagen van westerse krijgsmachten in irreguliere conflicten verklaren.<sup>18</sup>

In *The Utility of Force* voert Rupert Smith, net als Van Creveld, aan dat de conflicten tussen staten zullen verdwijnen. De guerrillaoorlogen en *insurgencies* noemt hij *wars amongst the people*, in tegenstelling tot *industrial wars* (staat tegen staat). Smith stelt dat in de *wars amongst the people* het onderscheid tussen de onschuldige burger en de militair is verdwenen. Je zou dus

11 Thomas Waldman, op. cit., 6.

12 Thomas Waldman, op. cit., 7.

13 Thomas Waldman, op. cit., 165.

14 Thomas Waldman, op. cit., 166.

15 Thomas Waldman, op. cit., 165.

16 Villacres, J. Edward en Christopher Bassford, ‘Reclaiming the Clausewitzian Trinity’, *Parameters* 25 (1995) (Autumn) 10.

17 Thomas Waldman, op. cit., 167.

18 Martin van Creveld, *The Transformation Of War* (New York, The Free Press, 1991) 58-62.

kunnen zeggen dat het volk en het leger één zijn. Smith is van mening dat de hypermoderne westerse krijgsmachten hier niet op zijn getraind noch gestructureerd. Hierdoor hebben westerse landen volgens hem, net zoals Van Creveld al zei, vaak een oorlog tegen een guerrillagroepering verloren.<sup>19</sup>

Van Creveld en Smith laten zien dat het model volk – krijgsmacht – regering niet voldoet, hoewel dat dit model een foute interpretatie is van de theorie Von Clausewitz. Zelf ben ik van mening dat het model te beperkt is. Volgens mij zijn er nog andere groepen die, naast het volk, de krijgsmacht en de regering, een rol spelen in een gewapend conflict. Steun van andere landen kan van grote invloed zijn op het verloop van een conflict. Alleen de krijgsmacht noemen als de uitvoerende groep is niet genoeg omdat verscheidene overheden en organisaties tegenwoordig *private military companies* inzetten voor beveiligings- en gevechtsoperaties. Bovenal is de regering niet de enige in de besluitvorming over de inzet van de krijgsmacht; internationale organisaties als de NAVO en de VN spelen ook een rol.

Een model waarmee men de afloop van een gewapend conflict tracht te verklaren moet geen invloedrijke groepen uitsluiten. Het lijkt mij dan ook evident dat het model volk – krijgsmacht – regering niet voldoet. Terwijl ik mij met dit model bezighield is mij nog iets anders opgevallen. Het betreft de rollen die het volk, de krijgsmacht en de regering vervullen in een gewapend conflict. Ik zal daar nu dieper op ingaan.

## Rollen volk – krijgsmacht – regering

Wanneer in een parlementaire democratie het merendeel van de bevolking wil dat het land een uitzending van de krijgsmacht stopt, of niet uitvoert, bestaat er een redelijke kans dat de regering aan deze oproep gehoor geeft. De regering is immers afhankelijk van de steun van het volk. Dit omdat de partij(en) die de regering vormen bij de volgende verkiezingen van de stemmen van het volk afhankelijk zijn. Verder wordt de krijgsmacht gefinancierd



FOTO: US DEPARTMENT OF DEFENSE, J. DOWNEN JR.

Rupert Smith (rechts) is één van de denkers die er van uitgaan dat conflicten tussen staten zullen verdwijnen

uit belastinggeld dat door het volk wordt opgebracht. Ten slotte worden militairen uit de bevolking geworven.

Bij opstandelingen en guerrilla's biedt de bevolking bovendien veelal voedsel en onderdak. De bevolking is in dit geval nauwer betrokken dan in bij westerse landen het geval is, maar de aard van haar rol is hetzelfde; zij ondersteunt. Het volk heeft dus een ondersteunende rol in een conflict. Het maakt de inzet van de krijgsmacht, en daarmee de oorlogvoering zelf, mogelijk.

De krijgsmacht heeft de specifieke taak geweld te gebruiken opdat het doel, dat door het land of organisatie is gesteld, wordt behaald.

19 Rupert Smith, *The Utility of Force* (London, Penguin Books, 2006) 394-398.



Rebellengroeperingen hebben een gewapende tak die dezelfde taak uitvoert. Beide doen waar het in een oorlog om draait, namelijk met geweld een doel bereiken. In dit opzicht hebben ze een uitvoerende rol in het conflict.

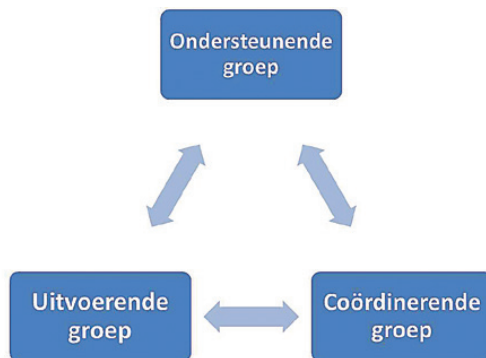
De regering is degene die het doel stelt, kan bijstellen en beslist over de plekken waar de krijgsmacht wordt ingezet en op welke manier. Rebellengroeperingen streven ook een politiek doel na, dat wordt gesteld door de leiding van de groepering. De regering van een land of de top van een rebellengroepering hebben allebei een coördinerende rol.

#### Een nieuw inzicht

Ondersteunen, coördineren en uitvoeren lijken mij drie activiteiten die binnen een organisatie noodzakelijk zijn. Er moeten altijd mensen zijn die doelen stellen en middelen gebruiken om deze te behalen (coördineren of leiden), mensen die ervoor zorgen dat dit doel behaald wordt (uitvoeren) en mensen die het proces mogelijk maken (ondersteunen). Door naar de rollen te kijken lijkt het erop dat hierin ook een driehoek schuilt. Volgens mij is in elke oorlogvoerende partij, in een gewapend conflict, een uitvoerende groep, een coördinerende groep en een ondersteunende groep aanwezig. Dat hoeven overigens niet altijd het volk, de krijgsmacht en de regering te zijn.

#### Toelichting

De uitvoerende groep omschrijf ik als de groep die de specifieke taak heeft de tegenstander uit te schakelen. De ondersteunende groep stelt



Figuur 3 Het nieuwe rolmodel

de participant van wie zij deel uitmaakt in staat oorlog te voeren. De coördinerende groep leidt de andere twee groepen zodat het doel dat ze voor ogen hebben, of dat hen is opgelegd, kan worden behaald.

Ik wil de lezer erop wijzen dat dit model niet verbonden is aan de theorie van Clausewitz. Als dit wel zou worden gedaan, moeten wapenhandelaars bij de ondersteunende groep horen. Zij verkopen wapens aan een oorlogvoerende partij en ondersteunen hem hierdoor. De wapenhandelaar voelt echter geen *hatred* (haat) of *enmity* (vijandigheid) tegen de tegenstander. Hij verkoopt de wapens uitsluitend vanuit een financieel belang. Het is belangrijk om een dergelijke link tussen het rolmodel en de drie tendensen in de ‘wonderlijke Dreifaltigkeit’ van Clausewitz uit te sluiten.

#### Het inzicht op drie niveaus

De drie-eenheid, zoals ik die hiervoor heb uitgelegd, lijkt vooral van toepassing op het strategische niveau. De regering speelt uitsluitend een rol op dat niveau; ze heeft bijvoorbeeld op het tactische niveau weinig invloed. Daarnaast worden de krijgsmacht en het volk in zijn geheel bekeken. Ik meen echter dat ook op het tactische niveau sprake is van een uitvoerende – coördinerende – ondersteunende rolverdeling.

#### Voorbeeld

Als voorbeeld hiervoor gebruik ik een eenvoudig infanteriebataljon. Het hoofdkwartier vormt de coördinerende groep omdat zij de eenheid aanstuurt. De gevechtseenheden bestrijden de vijand en vormen daarom de uitvoerende groep. De logistieke eenheden bevoorraden het bataljon, voeren onderhoud uit en vormen dus ook de ondersteunende groep. De driehoek komt dus ook op het theater/operationele niveau voor aangezien er ook op dat niveau coördinerende, ondersteunende en uitvoerende elementen nodig zijn.

Ik denk dan ook dat de uitvoerende – coördinerende – ondersteunende drie-eenheid op de drie niveaus in de krijgswetenschap kan

worden toegepast; het strategische-, theater- en tactische niveau.<sup>20</sup> Het strategische niveau zie ik als het niveau waar alle organisaties, instituten et cetera van een groepering of land samenkomen. Dit met als doel het beschermen van het eigen territorium, bondgenoten en belangen. Bij het theaterniveau gebruik ik de definitie van Rupert Smith: ‘*A collection of tactical battles that take place within a defined geographic area*’.<sup>21</sup> De verschillende theaters waar een land (of organisatie) zijn militaire tak inzet vormen het strategische niveau. Voor het tactische niveau gebruik ik de omschrijving uit *Vom Kriege*: ‘*the use of armed forces in the engagement*’.<sup>22</sup> Ik zal nu mogelijke invullingen van het model op de drie verschillende niveaus geven.

Op het strategische niveau zal de invulling van de drie groepen het meest op het secundaire niveau van Clausewitz zijn theorie lijken. De krijgsmacht of de militaire tak van een niet-statelijke actor zal het belangrijkste zijn in de uitvoerende groep. Zij is op het strategische niveau over het algemeen de enige organisatie die de taak heeft met geweld een strategisch doel te behalen. De coördinerende groep bestaat uit de mensen die betrokken zijn bij de besluitvorming betreffende de inzet van de krijgsmacht. Dit kan de regering zijn, en internationale organisaties als de NAVO of de VN. Bij irreguliere groeperingen zal de regie meer gecentreerd zijn bij gezaghebbende personen. De economie, het volk en steun van andere landen vormen onder meer de ondersteunende groep. Zij stellen het land of de niet-statelijke actor in staat oorlog te voeren.

Op het theaterniveau zal bij een staat de uitvoerende groep worden gevormd door militaire eenheden die gestationeerd zijn in de regio, soms gesteund door paramilitaire eenheden of huurlingen. De coördinerende groep is de overheid en de hoogste militaire autoriteit in de betreffende regio. De logistieke eenheden van de krijgsmacht in de regio, de bevoorrading van buiten het gebied en de bevolking woonachtig in de streek, vormen de ondersteunende groep.

Bij niet-statelijke actoren kan de uitvoerende groep bestaan uit een militaire tak, die uit losse

groepen strijders kan bestaan of paramilitaire eenheden. De coördinerende groep is de leiding van de organisatie in het desbetreffende gebied. De ondersteunende groep wordt gevormd door de delen van de bevolking die de organisatie steunen. Ook komt de ‘steun’ uit wat de groepering verkrijgt door middel van plunderingen, beschermingsgeld, illegale handel of buitenlandse hulp.<sup>23</sup>

Op tactisch niveau zijn bij conventionele krijgsmachten de aanwezige gevechtseenheden de uitvoerende groep. De coördinerende groep wordt gevormd door commandanten van pelotons tot de hoofdkwartieren van brigades, kortom: alle leidinggevende organen en/of mensen in de tactische situatie. Zij leiden hun ondergeschikten zodat een doel op theaterniveau kan worden behaald.

De ondersteunende groep bestaat uit logistieke eenheden die verantwoordelijk zijn voor ondersteunende taken als bevoorrading, transport, faciliteiten, beheer en verzorgende diensten.<sup>24</sup> Bij irreguliere groepen zal de uitvoerende groep veelal bestaan uit kleine groepen strijders. De coördinerende groep bestaat uit individuen die leiding geven aan de eerder genoemde groepen strijders. De ondersteunende groep is wat de strijders bij zich dragen aan voedsel, drinken, munitie et cetera, wat door middel van smokkelen wordt verkregen of wat door de plaatselijke bevolking wordt gegeven.<sup>25</sup>

#### **Relaties onderling**

De drie groepen zijn nauw met elkaar verbonden. Zodra er één wegvalt, stort de organisatie in elkaar en kan de strijd niet verder worden voortgezet. Zo verliezen guerrillagroeperingen de strijd als ze van de bevolking worden

20 Ik zal in dit artikel het niveau tussen het strategische en het tactische, het theaterniveau blijven noemen.

21 Rupert Smith, op. cit., 15.

22 Carl von Clausewitz, op. cit., 128.

23 Mary Kaldor, *New and Old Wars* (Stanford, Stanford University Press) 109-111.

24 Robert Curley, *The Science of War* (New York, Britannica Educational Publishing, 2012) 70.

25 Robert Curley, op. cit., 115-116 / David Kilcullen, *Counterinsurgency* (New York, Oxford University Press, 2010) 8.

afgesneden aangezien zij hen van voedsel en onderdak voorzien. Als gevechtseenheden zich overgeven moeten de ondersteunende eenheden ook capituleren of zich terugtrekken. Aanvallen op hoofdkwartieren kunnen een effectieve coördinatie van een eenheid onmogelijk maken, waardoor de gevechtseenheden ook uitgeschakeld raken.

De drie groepen zijn nauw met elkaar verbonden. Zodra er één wegvalt, stort de organisatie in elkaar

Eenheden kunnen door omstandigheden ook van groep veranderen. Zodra bijvoorbeeld een logistieke eenheid wordt aangevallen en terugvecht, gaat deze van ondersteunende groep naar uitvoerende groep over.

### Drie case-studies

Aan de hand van drie case-studies zal ik de applicatie van het model verduidelijken. Voor elk niveau in de krijgswetenschap is een case-studie. Deze zijn: het beleg van Sarajevo in de Bosnische burgeroorlog (tactisch niveau), de Britse campagne in Helmand, Afghanistan, van 2006 tot nu (theaterniveau) en de Libische opstand tegen Gadaffi (strategisch niveau). Van elke casestudie geef ik eerst een samenvatting, gevolgd door een analyse van twee participanten. Na de casestudies volgt de conclusie van het artikel.

### Tactisch niveau: het beleg van Sarajevo

In april 1992 begon het Joegoslavische volksleger het beleg van Sarajevo. Bosnië-Herzegovina was in maart 1992 onafhankelijk geworden. De Servische minderheid was hierop tegen en in januari riepen zij de Servische Republiek uit. De Bosnische regering had zich slecht op een conflict voorbereid en zette pas laat het Leger van Bosnië en Herzegovina (LBH) op.

Het Joegoslavische volksleger werd al snel teruggetrokken, maar het Bosnisch-Servische Leger (BSL) zette de belegering voort. Het BSL wilde de stad uitputten, omdat het niet genoeg mankracht had om deze stad in te nemen. Het LBH aan de andere kant was niet sterk genoeg om uit te breken.<sup>26</sup> In juni begon de VN-vluchtelingenorganisatie met een luchtbrug naar het vliegveld van Sarajevo.<sup>27</sup> Ook werd UNPROFOR in Sarajevo ingezet, maar deze had slechts een beperkt mandaat. Sarajevo werd tijdens het beleg bijna elke dag gebombardeerd en de straten werden geteisterd door sluipschutters. In juli 1993 kwam een tunnel naar Sarajevo gereed.<sup>28</sup>

Pas in 1995 kwam de militaire doorbraak. Een *Rapid Reaction Force* van UNPROFOR beschoot BSL posities rondom de stad. In combinatie met NAVO-bombardementen verzwakte dit de BSL-eenheden in de buurt van Sarajevo.<sup>29</sup> Vervolgens ging het LBH in het offensief. Met het verdrag van Dayton kwam aan het langste beleg in de moderne geschiedenis een einde.

### Analyse

#### ● Bosnië-Herzegovina

De uitvoerende groep werd gevormd door paramilitaire groeperingen (veelal bestaand uit en geleid door criminelen), politie-eenheden uit Sarajevo en lokale milities. Er was een gebrek aan zware wapens en training.<sup>30</sup> De coördinerende groep bestond uit de overheid van Bosnië en Herzegovina in Sarajevo, samen met de leiders van de eenheden die deel uitmaakten van het LBH. De ondersteuning kwam van vele kanten. Zo vielen de hulpgoederen van de VN vaak onbedoeld in handen van het leger. De voorraden werden via de luchtbrug of konvooien de stad binnengebracht. Daarnaast

26 Peter Andreas, *Blue Helmets and Black Markets* (New York, Cornell University Press, 2008) 27-28.

27 Peter Andreas, op. cit., 33.

28 Peter Andreas, op. cit., 59.

29 Rupert Smith, op. cit., 366.

30 Peter Andreas, op. cit., 28.

werd er gesmokkeld, was er een levendige handel op de zwarte markt, diende de tunnel in Sarajevo als een aanvoerlijn en werd er gehandeld met de Serven. Door het wapenembargo van de VN was het echter moeilijker voor het LBH om aan zwaardere wapens uit het buitenland te komen.<sup>31</sup>

#### ● **Bosnische Serven**

Aanvankelijk bestond de uitvoerende groep uit het Bosnisch Servische Leger. Deze had veel bekwame officieren en de zware wapens en pantservoertuigen van het Joegoslavische volksleger geërfd. Het ontbrak echter aan mankracht. Verder waren er een aantal paramilitaire groeperingen onder Servische leiding actief.<sup>32</sup> De coördinerende groep bij de Serven was sterker gecentraliseerd. Vele commandanten waren niettemin corrupt.<sup>33, 34</sup> De ondersteunende groep was net als bij de Bosniërs complex. De Serven hieven belasting op de hulpgoederen van de VN-vluchtelingenorganisatie. Ook bevoorraadden men zich door middel van plunderingen en handel op de zwarte markt.<sup>35</sup>

#### **Theaterniveau: Provincie Helmand, Afghanistan 2006-2012**

In 2006 breidde ISAF zijn inzet in Afghanistan uit naar de zuidelijke provincies. Hierbij nam het Verenigd Koninkrijk de verantwoordelijkheid over de provincie Helmand op zich. Een Britse 'battlegroup' zou samen met de Britse ministeries van Buitenlandse Zaken en Internationale Ontwikkelingshulp werken aan de wederopbouw in de provincie.<sup>36</sup> De Taliban bond echter de strijd aan met de Britten en de Afghanen. De Taliban zag in dat de Britten niet met directe aanvallen verdreven konden worden. Daarom ging ze over op een guerrillastrategie met hinderlagen, mortieraanvallen en massaal gebruik van berrbommen.

In 2009 lanceerden de Amerikanen de *surge*, een grotere inzet van grondeenheden die gericht op *counterinsurgency*-operaties werden ingezet.<sup>37</sup> Men werkte intussen aan de training van de Afghaanse veiligheidsdiensten. Gestaa is de invloed van ISAF en overheidstroepen toegenomen en in de loop van 2014 moeten de Afghanen de Taliban zelf verdrijven.

#### **Analyse**

##### ● **ISAF en Afghanistan**

De ISAF-eenheden en de eenheden van Afghaanse veiligheidsdiensten vormen, samen met de milities die loyaal zijn aan de overheid, de uitvoerende groep. Eerst waren er te weinig ISAF-eenheden. Ook werd er geklaagd over gebrekkige uitrusting en gebrek aan pantservoertuigen, wat later is opgelost.<sup>38</sup>

De Afghaanse veiligheidsdiensten bestaan uit verschillende organisaties. De Afghaanse nationale politie is in Helmand actief, maar er is wel sprake van corruptie en grootschalig drugsgebruik. De politie wordt gewantrouwd door de plaatselijke bevolking.<sup>39</sup> Het Afghaanse leger opereert steeds zelfstandiger maar heeft nog een lange weg te gaan.

Afghaanse autoriteiten maken zich vaak schuldig aan corruptie, wat hun aanzien bij de bevolking schaadt

De coördinerende groep is vrij uitgebreid en complex. Ten eerste heeft ISAF een ingewikkelde commandostructuur, ook omdat operatie *Enduring Freedom* van de Amerikanen er parallel aan loopt. Ten tweede spelen diverse Afghaanse autoriteiten en veiligheidsdiensten een rol. De Afghaanse autoriteiten maken zich vaak schuldig aan corruptie, wat hun aanzien bij de bevolking beschadigt. De ondersteunende groep is de bevoorradingsgroep naar Helmand en in de provincie zelf. De aanvoer naar Helmand vindt plaats door middel van een luchtbrug, die

31 Peter Andreas, op. cit., 45.

32 Rupert Smith, op. cit., 349.

33 Rupert Smith, op. cit., 349.

34 Peter Andreas, op. cit., 64.

35 Mary Kaldor, op. cit., 51.

36 Sandy Gall, op. cit., 89.

37 Ben Anderson, *No worse enemy* (Oxford, Oneworld Publications, 2011) 60.

38 Sandy Gall, op. cit., 87 & 216.

39 Ben Anderson, op. cit., 15.





FOTO US DEPARTMENT OF DEFENSE, T. SOLANO

Britse en Deense militairen op patrouille in Helmand: in 2006 namen de Britten de verantwoordelijkheid in die Afghaanse provincie over, waarna zij te maken kregen met guerrillatactieken van de Taliban

echter fragiel is, en via bevoorradingslijnen, die door betwist gebied gaan.<sup>40</sup> In Helmand zelf maken de Afghanen en Britten voor bevoorrading gebruik van helikopters of van de weg.

#### ● Taliban

De uitvoerende groep van de Taliban in Helmand bestaat uit een bont gezelschap, variërend van ontevreden boeren en drugs-criminelen tot buitenlandse strijders. Ze hebben dan ook allemaal verschillende motieven.<sup>41</sup> Ook de mate van training, ervaring en bewapening verschilt sterk. De coördinerende groep bestaat uit de Taliban-leiders in Helmand, uit omliggende gebieden of zelfs vanuit Pakistan. Corruptie en betrokkenheid bij drugssmokkel komt ook bij Taliban-leiders voor. Ze kunnen

echter voor corruptie worden aangeklaagd en eventueel worden bestraft.<sup>42</sup>

De ondersteunende groep van de Taliban in Helmand wordt gevormd door degenen die grote inkomsten uit de verkoop van opium verwerven. Deze worden gebruikt om de strijd te financieren. Daarnaast verkrijgt men, soms onder dwang, voorraden van de lokale bevolking. Ook wordt de Taliban gesteund door de Pakistaanse inlichtingendienst die over de Pakistaanse grens in Zuid-Helmand wapens, geld en voorraden aanvoert. De inlichtingendienst geeft ook training en advies aan Taliban-strijders.<sup>43</sup>

#### Strategisch niveau: Libische revolutie

Op 15 februari 2011 begonnen in Libië op straat protesten tegen het regime van Moammar Mohammed al-Gaddafi.<sup>44</sup> In Tunesië en Egypte was dit met succes gedaan en nu waren de Arabische lentekriebels naar Libië overgeslagen. Gaddafi gebruikte hiertegen geweld en de opstandelingen zagen al snel in dat hij alleen met geweld verdreven kon

40 Sandy Gall, op. cit., 216.

41 Patrick Bishop, *Ground Truth* (London, HarperPress, 2009) 233.

42 David Kilcullen, op. cit., 158.

43 Sandy Gall, op. cit., 292.

44 Royal United Services Institute, *Accidental Heroes: Interim Libya Campaign Report 3*. <http://www.rusi.org/downloads/assets/RUSIInterimLibyaReport.pdf>.

worden. Hierop startte een maandenlange burgeroorlog.

Na een aantal successen werden de rebellen sterk teruggedrongen door Gaddafi. Ze hadden intussen de nationale overgangsraad opgezet, die door veel landen werd erkend als de enige vertegenwoordiger van Libië. Via resolutie 1973 stelde de VN-Veiligheidsraad een *no-fly* zone in boven Libië. Ook werd de leden toestemming verleend om desnoods met geweld de Libische burgers te beschermen.<sup>45</sup> De NAVO begon met het bombarderen van Gaddafi's troepen en het uitvoeren van een wapenembargo. Even was er een patstelling, waarbij Gaddafi's troepen niet sterk genoeg waren om de opstand neer te slaan. De rebellen waren niet in staat een beslissend offensief uit te voeren. Dit kwam pas in augustus toen de rebellen in hun bekende pick-up trucks snel vanuit verschillende richtingen naar Tripoli oprukten.<sup>46</sup> De hoofdstad werd uiteindelijk ingenomen en Gaddafi werd in oktober gedood. Hiermee kreeg de nationale overgangsraad de macht in Libië in handen en kwam de NAVO-operatie ten einde.

## Analyse

### ● Het regime van

#### Moammar Mohammed al-Gaddafi

Samen met de volksmilitie en de huurlingen uit het buitenland vormde het Libische leger de uitvoerende groep. De coördinerende groep bestond uit de regering, met Gaddafi aan het hoofd. De loyaliteit van veel leden van de regering was zeer twijfelachtig. Veel hooggeplaatsten liepen over, waardoor Gaddafi steeds afhankelijker werd van familieleden.<sup>47</sup> De ondersteunende groep was een belabberde zaak. Het Libische leger had weliswaar veel materiaal, maar dit was oud en slecht onderhouden.<sup>48</sup> De internationale gemeenschap bevroor de tegoeden van Gaddafi en stelde een embargo in.<sup>49</sup> De olie-export werd stopgezet, waardoor de inkomsten en brandstofvoorraden terugliepen.<sup>50</sup> Het regime werd zo ernstig verzwakt.

### ● Nationale overgangsraad

De rebellen verenigden zich in de nationale overgangsraad. De verschillende milities die al snel ontstonden vormden de uitvoerende

groep. Er was echter een gebrek aan training, organisatie en pantservoertuigen.<sup>51</sup>

De coördinerende groep was de nationale overgangsraad. Deze moest uit niets worden gebouwd, en de vele milities werkten autonoom, wat het opereren van de overgangsraad bemoeilijkte.<sup>52</sup> De ondersteunende groep bestond onder meer uit wat de bevolking aan voorraden verstrekke. Daarnaast maakten de rebellen gebruik van de vele wapendepots van het Libische leger. Door de slechte staat van veel materieel bleef het gebrek aan pantservoertuigen nochtans bestaan.<sup>53</sup> De rebellen werden ook door landen als Groot-Brittannië, Frankrijk en Qatar getraind en bevoorrad.<sup>54</sup>

## Conclusie

Samengevat bestaat mijn model uit een uitvoerende groep, een ondersteunende groep en een coördinerende groep. De uitvoerende groep heeft de taak het gevecht aan te gaan met de vijand en deze uit te schakelen. De ondersteunende groep stelt de organisatie in staat haar taken uit te voeren door middel van het verzorgen van ondersteuning en logistiek. De coördinerende groep voert *command and control* uit over de uitvoerende en de ondersteunende groep.

De verdeling kan zowel op het tactische, theater en het strategische niveau worden onderscheiden. Eenheden of mensen kunnen van groep wisselen. Wanneer één van de drie groepen wegvalt, zal de oorlogvoerende verliezen. ■

45 VN-Veiligheidsraad resolutie 1973 <http://www.un.org>.

46 Lindsey Hilsum, *Sandstorm: Libya in the Time of Revolution* (New York, Penguin Books, 2012) 246.

47 Varun Vira, Anthony H. Cordesman, 'The libyan uprising: an uncertain trajectory', *Center for Strategic & International Studies* (2011) 21.

48 Varun Vira, Anthony H. Cordesman, op. cit., 32.

49 Royal United Services Institute, op. cit., 3.

50 Varun Vira, Anthony H. Cordesman, op. cit., 17.

51 Varun Vira, Anthony H. Cordesman, op. cit., 40.

52 Varun Vira, Anthony H. Cordesman, op. cit., 40.

53 Lindsey Hilsum, op. cit., 71.

54 Royal United Services Institute, op. cit., 11-12.